

Dokumenttype	NOU 1992:33	Dokumentdato	1992-04-30
Tittel	Leve og lære- om utdanningsfinansiering og studentvelferd		
Utvalgsnavn	Utvalg for å vurdere utdanningsfinansiering og studentvelferd		
Utvalgsleder	Magistad, Vigdis		
Utgiver	Kirke -utdannings og forskningsdepartementet		
Oppnevnt	1991-08-16	Sider	115
Kapittel	2 Sammendrag, kvalitet og effektivitet under utdanningen		
	2.1 utfordringer og mål		
	2.1.1 Lovfestede målformuleringer til utdanningsfinansieringen		
	2.1.2 Færre særordninger, bedre generelle ordninger		
	2.1.3 Særskilte utfordringer i dag		
	2.1.4 Fremtidens utfordringer og endrede rammevilkår		
	2.1.5 Ny organisering og andre tiltak utenfor den tradisjonelle utdanningsfinansieringen		

2. Sammendrag, kvalitet og effektivitet under utdanningen

2.1 UTFORDRINGER OG MÅL

Utvalget har hatt som sin overordnede målsetting å utforme et finansieringssystem som skal bidra til at befolkningens evner, anlegg, og interesser, utnyttes bedre enn i dag og omdannes i anvedbar kompetanse

Da må lik tilgang til utdanning sikres, uavhengig de sperrer som ligger i vårt østnorske spredte bosettingsstruktur, og avhengig av sosiale eller kulturelle ulikheter

For å få dette til må de økonomiske ressurser samfunnet investerer i utdanning, undergis en bevisst prioritering

De seneste år har antall studieplasser og antall utdanningsøkende her i landet økt sterkt.

Innføringen av 3-årig videregående utdanning som en rettighet for alle 16-19-åringene, vil bidra til å

høyne det generelle kompetansenivå blant ungdom. Stadig flere unge ønsker utdanning utover den videregående skole

Høyere utdanning for en større andel av befolkningen vil også være et viktig samfunnsmessig mål, i og med at både samfunns- og næringsliv i sterkere grad er blitt kunnskapsbasert

Utdanningssamfunnet reiser mange utfordringer. Skoleverket og de høyere utdanningsinstitusjonene må ha tilstrekkelige ressurser og forvalte dem slik at elever og studenter får en kvalitativ god utdanning. Bygningsmessige, personalmessige, og økonomiske ressurser må utnyttes effektivt slik at flest mulig kan begynne på den utdanning de ønsker, og slik at disse også greier å gjennomføre utdanningen sin på rimelig tid. Iniativer til dette er allerede tatt både fra Kireke- og forskningsdepartementet og fra utdanningsinstitusjoner for å bedre ressursutnyttelsen og studieorganiseringen

Et godt læringsmiljø setter også krav til de velferdsordninger som omgir studentene. Studentene trenger i første rekke rimelige boløsninger og kantiner. Studenter med barn bør ha tilgang til barnehageplasser

Ulike typer studentsosiale tiltak kan bidra til bedre menneskelig og faglig kontakt, som fremmer et godt studiemiljø

Utformingen av studiefinansieringssystemet vil være av vesentlig betydning for hvordan studentene utnytter utdanningstilbudene

For 16-19-åringene, vil foreldrene ha et hovedansvar for at barna får utdanning, men samfunnet må bidra til at barn fra økonomiske svakstilte familier også får disse mulighetene

Er studiestøtten utilstrekkelig og stipendandelen for lav for studenter i høyereutdanning, vil mange oppta studieplasser i lengre tid enn nødvendig fordi de arbeider framfor å studere på heltid

Et godt støttesystem må være slik at støtten er til å leve av under studietiden og til å leve med etter endt utdanning. Systemet bør også gis en innretning som tilrettelegger for og stimulerer til heltidsstudier

Utvalget anser at bedre ressursutnyttelse i utdanningssystemet som sikrer bedre utdanning for flere, krever innsats og nytenkning på flere områder - studieorganisering, studiefinansiering - og at disse områdene må ses i sammenheng

Utvalgets mandat omfatter de to siste feltene. Denne instillingen omhandler forslag til nytt studiefinansieringssystem og prioriterte velferdstiltak
Utvalget vil senere avgi en sluttrapport som omhandler enkelte særskilte spørsmål, og gir en bredere vurdering av organiseringen av velferdstilbudet

2.1.1 Lovfestede målformuleringer til utdanningsfinansieringen

De mål lov om utdanningsstøtte fastsetter for utdanningsfinansieringen, er godt tilpasset behovet for å utnytte de menneskelige ressurser bedre. Det offentlige pålegges å legge forholdene økonomisk til rette for likhet i utdanningstilbudet uavhengig av geografiske forhold, alder, kjønn, økonomi eller sosiale forhold. Men samtidig presiseres også kravet til ressursbruken. Støttesystemet skal bidra til at studiearbeidet blir effektivt

Den tredje målsettingen med studiefinansieringen er i følge loven å bidra til å skaffe samfunnet utdannet arbeidskraft. Utvalget legger til grunn at et stadig mer kunnskapsbasert samfunns- og nærlingsliv vil kreve at det i årene som kommer må utdannes flere kandidater med lengre og høyere utdanninger

Utvalget foreslår tiltak for å fremme denne utviklingen

Etter utvalgets vurdering, er målet om at utdanningen skal skje uavhengig av geografiske forhold, ialt det vesentlige oppfylt

Også målet om lik rett til utdanning uavhengig av alder, er rimelig godt påfylt. Utvalget antar videre at utdanningsfinansiering legger forholdene til rette for at utdanning kan skje uavhengig av kjønn og andre forhold, som rolleforventninger m.m., bidrar fortsatt til ulikheter, særlig på forskningsstadiet. Utvalget foreslår tiltak her

Utvalget antar gjeldsfrykt i dag er et av flere element som hindrer særlig grupper med svak foreldreøkonomi, å ta høyere utdanning. Økt satsing på stipend og mindre på lån, vil virke positivt inn på rekruttering fra disse gruppene

2.1.1.1 Bedre støtteordninger, raskere gjennomstrømming og bedre ressursbruk

Utvalget legger til grunn at utdanningsstøttelovens målkrav om effektivitet, er dårligere ivare tatt.

For lang studietid og for dårlig utnytting av tiden, er i dag et hovedproblem for utdanningssektoren

Alder ved studiestart er ikke økende, men uteksaminerte kandidater blir stadig eldre

En betydelig del av tiden fra en student begynner studiene fram til fullføring, brukes tildeltidsarbeid

Studentene kommer senere ut i arbeidslivet

Sammenligninger mellom Norge og andre land, viser at Norge er blant de land med dårligst gjennomstrømming

De årsaker til arbeid ved siden av studiene som hyppigst oppgis av studentene, er for lavt støttenivå fra Kånekassen og gjeldsfrykt

Utvalgets egne beregninger understøtter synspunktet at støttebeløpet er for lavt for effektive heltidsstudier og at gjeldsbelastningen er urimelig høy ved endt utdanning i dagens system

I tråd med dette fremmer utvalget forslag om økt månedlig støttebeløp og høyere stipendandel. De midler som etter utvalgets mening må settes inn for å redusere deltidsarbeidet og sikre effektive heltidsstudier, vil etter utvalgets syn mer enn kunne hentes inn ved at studiegjennomstrømmingen ved utdanningsinstitusjonene øker. I tillegg må økonomiske ressurser som i dag går til grupper som i dag studerer for få timer pr. uke, for få uker i året og for mange år, omdisponeres til bedre støtteordninger

Eldre studenter er dyrere studenter. De kommer ofte i en etableringssituasjon med utgifter til barn og hjem

Støttebehovet stiger og støtteperioden forlenges, uten at eksamensresultatene blir bedre. Inntreden i arbeidslivet forsinkes og det offentlige taper skatteinntekter. Deltidsarbeidende studenter opptar arbeidsplasser som heller burde vært stilt til disposisjon for køen av arbeidsledige

Man er i dag kommet inn i en ond sirkel. Sløsing med ressurser begrenser

samfunnets økonomiskemuligheter for å bedre støtteordningene. Dagens støtteordninger stimulerer igjen til dårlig ressursbruk
 Utvalget tar med sine forslag sikte på å bryte denne onde sirkelen som dagens lånebasertestønadssystemer kombinert med for lav kostnadsnorm, bidrar til å opprettholde og forsterke
 Lån foreslås i større grad byttet ut med stipend, og kostnadsnormen foreslått økt, men innenfor kortere støtteperioder

2.1.1.2 Forholdet mellom målformuleringene

Det kan tenkes motsetningsforhold mellom behovet for bedre ressursbruk og hensynet til størrelighet i utdanningstilbudet

Utvalget vil presisere at tiltak innen studiefinansieringen for å bedre effektiviteten, ikke må undergrave målet om lik rett til utdanning

Dette betyr at det sosiale aspektet må ligge i bunnen uansett ordning

Utvalget vil likevel framheve sammenhengen i målformuleringene. Bedre økonomiske muligheter får å utnytte studiet effektivt, har en viktig velfersside for alle dem som opplever lang utdanningstid som et hinder for etablering med barn og hjem

Forbedring av støtteordningene som følge av at "forsinkelsesgevinster" omdisponeres til økt støttenivå, tjener særlig dem som er økonomiske avhengige av støttesystemet

For samfunnet er det viktig at også de ressursens disse gruppene representerer utnyttes

2.1.2 Færre særordninger, bedre generelle ordninger

I dag dekkes spesielle gruppers behov i stor grad gjennom særskilte øremerkede ordninger.

Utvalgets forslag til økt satsing på gode generelle ordninger, gjør at behovene for særtiltakreduseres

Utvalget går inn for nedtrapping av øremerkede ordninger for utsatte grupper, med omfordeling til generelle ordninger

Utvalget legger vekt på at også grupper med særskilte behov er best tjent med gode generelle ordninger, selv om kravene til gjennomføring øker. En har derfor samlet seg om å trappe ned særordninger til fordel for en kraftig satsing på de generelle støtteordningene

2.1.3 Særskilte utfordringer i dag

Belastningen ved å ta opp studielån vil alltid være avhengig av rammevilkår utenfor studiefinansieringen

Dersom endringer i rammevilkårene ikke samtidig blir fanget opp i støttesystemet, vil vi få en ubalanse som kan gjøre vilkårene for den ene generasjon studenter langt vanskeligere enn en annen generasjon

På 80-tallet førte høyere realrente og lavere inntektsvekst til at en

generasjon studenter fikk tyngre betalingsvilkår

Studiegjeld kommer på toppen av annen gjeld og utviklingen de siste årene har ført til en øktgjeldfrykt blandt studentene

2.1.4 Fremtidens utfordringer og endrede rammevilkår

Fremtidens kunnskapsamfunn, stiller utdanningssystemet overfor nye utfordringer, og framtidens arbeidsmarked vil se annerledes ut enn i dag

Gjennom en økende internasjonalisering vil kunnskapskravene i Norge måtte tilpasses det internasjonale kunnskapsnettverk

Utdanningsfinansieringen må være i takt med denne endringsprosessen.

2.1.5 Ny organisering og andre tiltak utenfor den tradisjonelle utdanningsfinansieringen

2.1.5.1 Bør midler brukes i støttesystemet eller på lærestedene?

En tilfredsstillende studiegjennomstrømming forutsetter et optimalt læringsmiljø og et støttesystemtilpasses dette

Utvalget fremmer forslag om økt satsing i støttesystemet, noe som vil ha klare virkninger i form av bedret studieadferd

Utvalget har ikke hatt anledning til å gå dypt inn i vurderinger av reformer på lærestedene, men har det inntrykk at mye kan oppnås gjennom alternativ

bruk av midlene. Utvalget støtter her de forsøk med belønningsmekanismer og inngåelser av kontrakter mellom studenter og

universitetslærer, som er etablert i den senere tid.

Utvalget har lagt merke til hvilken betydning endringer i det danske system innenfor studieorganisasjon, normert studietid, og budsjettsystemet har hatt for studiegjennomstrømningen

Utvalget har ingen grunn til å anta at ikke de samme virkninger ville gjøre seg gjeldende i Norge.

Utvalget har lagt til grunn at bedre tilrettelegging og organisering av studiene langt på vei kan foretas innenfor de budsjettammer institusjonene har i dag

2.1.5.2 Andre tiltak utenfor den tradisjonelle utdanningsfinansieringen-

Utvalget vil framheve at også andre rammevilkår enn utdanningsfinansieringen påvirker den enkelte muligheter for å heve prestasjoner og utnytte anlegg
Endringer i organiseringen av utdanningen, bedre veiledning og andre tiltak ved de enkelte utdanningsinstitusjon, kan bety like mye eller mer enn utdanningsfinansieringen

I Danmark er man også opptatt av at innretningen av statsbudsjetteringen, kan ha bidratt til øktgjennomstrømming. Bevilgninger går i stor grad direkte til de enkelte fakulteter etter et system som premierer tempo i eksamensavviklingen

Tittel	Leve og lære - om utdanningsfinansiering og studentvelferd
Utvalgsnavn	Utvalg for å vurdere studiefinansiering og studentvelferd
Utgiver	Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet
Kapittel	2 Sammendrag, kvalitet og effektivitet under utdanningen 2.4 Overgangsordninger

2.4 OVERGANGSORDNINGER

Etter utvalgets forslag vil de utdanningssøkende på sikt stå igjen med en vesentlig mindregjeldbyrde enn i dag

Dette reiser spørsmålet om overgangsordninger for de som idag befinner seg i systemet, både i tildelingsfasen og i tilbakebetalingsfasen. I prinsippet kan overgangsproblemene løses på tre måter:

- alle går over til det nye systemet fra en bestemt dato
 - bare nye støttemottakere går over til det nye systemet
 - det etableres overgangsmuligheter mellom det gamle og det nye systemet.
- Kostnadene ved de tre alternativene vil være ulike. Etter utvalgets vurdering må det etableres en overgangsordning mellom det gamle og det nye systemet over et bestemt tidsrom, of hvor innføringen av nye rettigheter er tilpasset avviklingen av det gamle. Utvalget har av tidsmessige grunner ikke hatt mulighet for å anslå kostnadene ved slike overgangsordninger
Det vil imidlertid ikke være mulig å gjennomføre en økning i stipendandelen uten en betydelig overgangskostnad. De økte stipender utløser utbetalinger i dag, som ikke kan realiseres en innsparing før tiltak innføres i tilbakebetalingsfasen

Tittel	Leve og lære- om utdanningsfinansiering og studentvelferd
Utvalgsnavn	Utvalg for å vurdere studiefinansiering og studentvelferd
Kapittel	2 Sammendrag, kvalitet og effektivitet under utdanningen 2.3 Økonomiske og administrative konsekvenser av utvalgets forslag

2.3 ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER AV UTVALGETSFORSLAG

Utvalget vil framheve at økt gjennomstrømming og dermed økt verdiskapning som kanomdisponeres, er samlet effekt av utvalgets forslag

Kostnadene ved utvalgets forslag til utdanningsfinansiering vil bli dekket inn på to måter:

- systemomlegging/innstramming vil føre til at midler som idag er bevilget til utdanningsfinansiering, blir omfordelt og brukt på en annen måte

- atferdsendringer i studiene vil gi offentlige gevinster utenfor utdanningsfinansieringen.

De samlede kostnader vil bli:

Under aldersgrensen:

Fullstipendiering 110 mill. kroner

Over aldersgrensen:

Økt stipendandel 800 mill. kroner

Økt kostnadsnorm 380 mill. kroner

Sum 1 290 mill. kroner

Innsparinger:

Månedlige utbetalinger 70 mill. kroner

Besparelse i TB-fasen 550 mill. kroner

Reduserte rentefritak 100 mill. kroner

Reduserte særstipend 100 mill. kroner

Strammere tidsavgrensning 220 mill. kroner

Sum 1 040 mill. kroner

Netto investering er dermed ca. 250 mill. kroner.

Utvalget har deretter anslått at forslagene vil kunne gi en samfunnsøkonomisk gevinst på rundt 1 milliard kroner. Det vises ti kapittel 11

Utvalget vil understreke at denne type anslag nødvendigvis må bli meget usikre.

Utvalgets beregninger ligger imidlertid godt innenfor det bruttopotensiale

utvalget har anslått i kap.11, pkt.11.3.2.1

Utvalget foreslår en styrking av barnehagedekningen gjennom studentvelferden på 39 mill. kroner.

I praksis er det ikke så enkelt å harmonisere kravet til at støttesystemet skal være enkelt og oversiktlig med at det skal benyttes som et presist virkemiddel for flere utdanningspolitiske hensyn

Utvalgets forslag innebærer elementer av såvel forenkling som økt kompleksitet. Utvalget anslår det administrative arbeidet i forbindelse med systemomleggingen til ca. 20 årsverk

Det akn være vanskelig å fastslå hvor mye det varige årlige merarbeidet, særlig knyttet til det økte kontrollbehov, vil utgjøre

Utvalget anslår at det vil ligge mellom 5 og 10 mill. kroner

Tittel	Leve og lære - om utdanningsfinansiering og studentvelferd
Utvalgsnavn	Utvalg for å vurdere utdanningsfinansiering og studentvelferd
Utgiver	Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet
Kapittel	2 Sammendrag, kvalitet og effektivitet under utdanningen
	2.2 Utformingen av det framtidige
	2.2.1 støttesystemet, hovedretningslinjer og prinsipper
	2.2.2 Mer stipend, mindre lån
	2.2.3 Økt kostnadsnorm - etterslepet i forhold til sammenlignbare
	2.2.4 grupper, hentes inn
	2.2.5 Kortere støtteperiode, mindre deltidsarbeid
	2.2.6 Økt stipendiering, klarere sosial profil
	2.2.7 Økt satsing på langvarige utdanningsløp og forskning
	Tilbakebetaling

Studentvelferd

2.2 UTFORMINGEN AV DET FRAMTIDIGE STØTTESYSTEMET, HOVEDRETNINGSLINJER OG PRINSIPPER

Utvalget har lagt vekt på å komme fram til et støttesystem som i større grad enn i dag stimulerer til høyere og lengre utdanning og kortere gjennomføringstid. For å få dette til, vil utvalget gi større økonomisk handlefrihet for den enkelte, men også økt ansvar for studieprogresjon og gjennomføring. Det blir mer lønnsomt å holde et høyt tempo i studiet, og mindre lønnsomt med deltidsarbeid. Forslagene tilrettelegger for helårsstudenten, og er således tilpasset departementets prøveordning for utvidet studieår (tretermin-prosjektet). Gode generelle ordninger prioriteres framfor spesielle særordninger.

2.2.1 Mer stipend, mindre lån

Et hovedpunkt i utvalgets prioriteringer, er at støtten til studentene, i langt større grad enn i dag skal basere seg på stipend og ikke på lån. Samtidig ønsker utvalget å organisere stipendtildelingen slik at det gir incitament for studieprogresjon og for å ta lengre utdanning. Utvalget vil foreslå at det generelle utdanningsstipendet styrkes, og at stipendet øker ved økende utdanningsnivå. Utvalget bringer her inn et nytt prinsipp for stipendtildeling, det såkalte "trapestipendet".

I Norge har lånene i Lånekassen alltid vært rentefrie i studietiden, og rentefritaket oppfattes i dag av de utdanningssøkende som en egen kvalitet ved støttesystemet og som en hevdvunnen rettighet. I internasjonal sammenheng er slikt rentefritak et særsyn.

I Norge brukes omlag halvdelen av subsidiene innenfor utdanningsfinansieringen til å redusere kostnadene ved låneopptak. Ressurser bindes opp på bekostning av midler til andre tiltak. Det er utvalgets oppgave å vurdere om slik prioritering av låneopptak gir et godt utdanningsstøttesystem.

Et samlet utvalg foreslår at utdanningsfinansieringen skal være mindre basert på lån og mer på stipend.

For elever og studenter under aldersskillet på 19 år, skal låneopptak og derved gjeldsbelastning ved utdanningens avslutning, bortfalle etter utvalgets forslag. Over dette aldersskillet går utvalget inn for å redusere gjeldsbelastningen ved endt utdanning, og spesielt for dem med lang utdanning. Rentesubsidiene blir etter utvalgets forslag en langt mindre del av utdanningsstøtten enn i dag.

Utvalget antar at en slik omlegging vil bidra til mindre deltidsarbeid og større konsentrasjon om studiene. Gjennomstrømmingen bedres. Utvalget er delt i synet på rentefritak i studietiden, og på nivået for den direkte stipendiering. Et

flertall i utvalget, Jan S. Levy, Elin Moe, Morten Pettersen og Reidunn Aalen går inn for fortsatt rentefritak i studietiden, som sammen med gjennomsnittlig 30 % stipend vil gi et vesentlig lavere låneopptak enn idag.

Et mindretall som består av utvalgets leder Vigdis Magistad og utvalgets medlemmer Dag Odnos og Inger Prebensen, går inn for et studiestøttesystem som i framtiden legger større vekt på stipendiering ved at rentestøtten gjøres om til stipend. Den alminnelige stipendandel - utdanningsstipendet - øker fra 13 til gjennomsnittlig ca. 50 %.

Det vises til drøfting av dette spørsmålet i kapittel 6.

Utvalget foreslår:

- vesentlig økning av stipendandelen
- stigende stipend ved økende utdanningsnivå
- en viss forenkling av særstipendordningene
- prinsipielt avskaffing av bonusavskrivning, subsidiært evaluering.

2.2.2 Økt kostnadsnorm - etterslepet i forhold til sammenlignbare grupper, hentes inn

Etter dagens ordning skulle kostnadsnormen utvikle seg i samme takt som realinntekten for enslig mannlig industriarbeider. Utviklingen har imidlertid vært at kostnadsnormen befinner seg ca. 7 % under det nivå den skulle ha vært i forhold til en industriarbeiderinntekt.

Utgangspunktet for utvalget har vært å komme fram til en kostnadsnorm som muliggjør, utfra en rimelig, enkel livsførsel, å kunne studere på heltid. På denne bakgrunn har utvalget sett på standardbudsjetter fra Statens Institutt for Forbruksforskning. Budsjettene viser et avvik fra Lånekassens kostnadsnorm. Borteboere er fastsatt for lavt. Hjemmeboere for høyt.

Utvalget foreslår:

- fortsatt regulering av kostnadsnormen basert på lønnsutviklingen for sammenlignbare grupper
- etterslepet fra industriarbeiderinntekten tas inn
- kostnadsnormen for borteboere øker med kr 510 pr måned (1992-93)
- reduksjon i kostnadsnormen for hjemmeboere med kr 580 pr måned (1992-93)

2.2.3 Kortere støtteperiode, mindre deltidsarbeid

Utvalget går inn for at den tidsnormering som er fastsatt for den enkelte utdanning, følges opp i større grad enn idag. Inntreden i arbeidslivet vil derved bli framskjøvet. En slik endring vil, sammen med utvalgets øvrige forslag, herunder økt kostnadsnorm, føre til at

deltidsarbeidet blir redusert og at gjeld ved avsluttet utdanning blir mindre. Det vil bli mindre anledning til å skifte studium med støtte fra Lånekassen.

Utvalget foreslår:

- maksimal støtteperiode fastsettes til normert studietid
- fribeløpet for inntekt ved siden av studiet reduseres
- fribeløpet fastsettes på årsbasis
- månedlige utbetalinger i støtteperioden
- perioder med rentefritak under selvfinansiert utdanning, regnes inn i samlet støtteperiode.
- rett til støtte utover normert tid strammes til og skal kun gjelde for dokumentert faglig forsinkelse eller skifte av studium
- forsinkelse som følge av alvorlig sykdom og fødselspermisjon bør i tillegg kunne aksepteres for en begrenset periode.

2.2.4 Økt stipendiering, klarere sosial profil

Under aldersskillet gis behovsprøvingen av utdanningsstøtten en klarere sosial profil, i det utvalget legger til grunn at denne gruppen primært er foreldrenes ansvar. Det foreslås en bedring av stipendiene for 16-19 åringene med svak foreldreøkonomi. Utvalget vil fjerne 16-19-åringenes adgang til å lånefinansiere sin utdanning.

Utvalget foreslår:

- aldersskillet på 19 år opprettholdes
- låneadgangen under aldersskillet oppheves
- økning av stipendandelen for søkere med svak foreldreøkonomi for både hjemme og borteboere
- behovsprøving mot foreldreøkonomi beholdes, men med en klarere sosial profil enn dagens ordning
- den behovsprøvde støtten skal bygge på en enkel fullstipendieringsmodell basert på satsen for barnetrygd og botillegg.

2.2.5 Økt satsing på langvarige utdanningsløp og forskning

Norge vil i årene som kommer ha behov for kandidater med høyere kompetanse som kan sikre et livskraftig forskningsmiljø. Etter utvalgets vurdering vil dette best bli ivaretatt ved at det faglige og finansielle ansvar samles i forskningsrådene og på lærestedene. Forskerutdanning bør fjernes fra Lånekassens ordning med utdanningsstøtte. Midler bør øremerkes for å fremme utdanningen av kvinnelige forskere.

2.2.6 Tilbakebetaling

Utvalget ønsker at størst mulig del av støttesystemets subsidier skal legges i tildelingsfasen, men erkjenner at noen muligheter for betalingslettelse fortsatt må bestå. I et framtidig system foreslår utvalget at utlånsrenten er lik Lånekassens innlånsrente. Utvalget ønsker ikke umiddelbart å heve utlånsrenten. Rentenivået må, i en overgangsperiode, tilpasses til innføringen av de forslag utvalget går inn for i tildelingsfasen. Utvalgets forslag til økt stipendiering vil redusere betydningen og behovet for betalingsletter. Utvalget går inn for å styrke ordningen med inntektsavhengig nedsettelse av terminbeløpene.

Utvalget foreslår:

- ikkesubsidiert rente på studielån
- fjerning av rentetrappen
- dagens ordning for fastsettelse av maksimal nedbetalingsperiode opprettholdes
- graderte rentefritak etter graderte inntekter
- reduksjon i adgangen til betalingsutsettelse
- utvidelse av INTB-ordningen
- flere terminforfall i året

2.2.7 Studentvelferd

Utvalget har vært opptatt av studentenes helhetlige læringsmiljø. Den faglige og finansielle oppfølging ville være bortkastet hvis ikke de sosiale forhold lå til rette. Utvalget vil i neste del av innstillingen komme nærmere inn på denne siden. I denne delen vil utvalget komme med forslag til enkelte velferdstiltak som bør prioriteres.

Utvalget foreslår:

- barnehagedekningen økes
- omvendt ansiennitetsprinsipp ved tildeling av studentboliger, ved at nye studenter prioriteres
- mulighet for kjøp eller leie av boliger for utleie til studenter
- studentboliger integreres i annen boligmasse
- styrking i regional sektor hva angår studentboliger.